

Tema nr. 2 Izvoarele Dreptului Internațional Public

1. Plan:

1. Noțiuni generale de izvor al dreptului internațional
2. Izvoarele principale ale dreptului internațional
3. Sursele subsidiare ale dreptului internațional
4. Codificarea dreptului internațional

2. Bibliografie :

1. Andronovici C. , **DREPT INTERNAȚIONAL PUBLIC**, Ed. “Graphix”, Iași, 1993.
2. Alland Denis, **DROIT INTERNATIONAL PUBLIC**, Ed. PUF, Paris 2000.
3. Balan Oleg, Serbenco Eduard, **DREPT INTERNAȚIONAL PUBLIC**, vol. 1, Chișinău 2001.
4. Balan Oleg, Burian Alexandru, **DREPT INTERNAȚIONAL PUBLIC**, vol. 2, Chișinău 2001.
5. Бекашев К. А., **МЕЖДУНАРОДНОЕ ПУБЛИЧНОЕ ПРАВО**, Учебник, Проспект, Москва 2004.
6. Блатова Н. Т. , **МЕЖДУНАРОДНОЕ ПРАВО В ДОКУМЕНТАХ**, Москва 1982.
7. Bolitineanu Alexandru, Năstase Adrian, Aurescu B., **DREPT INTERNAȚIONAL CONTEMPORAN**, Ed. ALL BECK, 2-a ed., București 2000.
8. Combacau Jean, Sur Serge, **DROIT INTERNATIONAL PUBLIC**, 3-e ed., MONTCHRESTIEN, Paris 1997.
9. Carreau Dominique, **DROIT INTERNATIONAL**, 6-e ed., PEDONE, 1999.
10. Crețu Vasile, **DREPT INTERNAȚIONAL PUBLIC**, București 2001.
11. Diaconu Ion, **CURS DE DREPT INTERNAȚIONAL PUBLIC**, Ed. Șansa, București 1993/1997.
12. Diaconu Ion, **TRATAT DE DREPT INTERNAȚIONAL PUBLIC**, 1 volum, Ed. “Lumina Lex”, București 2002.
13. Dupuy Pierre-Marie, **DROIT INTERNATIONAL PUBLIC**, 4-e ed., DALLOZ, 1998.
14. Dupuy Pierre-Marie, **LES GRFANDS TEXTES DE DROIT INTERNATIONAL**, 2-e ed., Paris 2000.
15. Frangi Marc, Schulz Patrick, **DROIT DES RELATIONS INTERNATIONALES**, Ed. DALLOZ, 1995.
16. Ecobescu Nicolae, Duculescu Victor, **DREPT INTERNAȚIONAL PUBLIC**, vol. 1, Ed. “Hyperion”, București 1993.

17. Geamănu Grigore, **DREPT INTERNAȚIONAL CONTEMPORAN**, Ed. didactică și pedagogică, București 1975/1981, 2 volume.
18. Herchi Ș. **DREPT INTERNAȚIONAL PUBLIC**, Ediția a II-a, Ed. Convex, Oradea 2000.
19. Колосов И.М., Кривчикова Э.С., 3 тома, **ДЕЙСТВУЮЩЕЕ МЕЖДУНАРОДНОЕ ПРАВО**, Москва 1997.
20. Колосов И.М., Кривчикова Э.С., **МЕЖДУНАРОДНОЕ ПРАВО**, Международные отношения, Москва 2003.
21. Кузнецов В. И., **МЕЖДУНАРОДНОЕ ПРАВО**, Учебник, Москва, Юристъ 2001.
22. Лукашук И.И., **МЕЖДУНАРОДНОЕ ПРАВО**, Общая часть, особенная часть, Москва 1997.
23. Mazilu Dumitru, **DREPT INTERNAȚIONAL PUBLIC**, Ed. Lumina LEX, București 2001.
24. Miga-Beșteliu Raluca, **DREPT INTERNAȚIONAL – INTRODUCERE ÎN DREPT INTERNAȚIONAL PUBLIC**, Ed. ALL, București 1997.
25. Mazilu Dumitru, **DREPTUL PĂCII. TRATAT**, Ed. All Beck, București 1999
26. Mihăilă Marian, **ELEMENTE DE DREPT INTERNAȚIONAL PUBLIC ȘI PRIVAT**, Ed. All Beck, București 2001.
27. Năstase A., Aurescu B., Jura C., **DREPT INTERNAȚIONAL PUBLIC – SINTEZE PENTRU EXAMINE**, Ed. All Beck, București 2002.
28. Nguyen Quoc Dinh, Patrick Daillier, Alain Pellet, **DROIT INTERNATIONAL PUBLIC**, Ed. L.G.D.J., Paris 1999.
29. Niciu Marțian, **DREPT INTERNAȚIONAL PUBLIC**, Ed. Chemarea, Iași, 2 volume 1993 /1997.
30. Niciu Marțian, **DREPT INTERNAȚIONAL PUBLIC**, Ed. SERVOSAT, Arad, 2001.
31. Niciu Marțian, **CULEGERE DE DOCUMENTE DE DREPT INTERNAȚIONAL**, 2 volume, Ed. Lumina LEX, 1997.
32. Панов В.П., Филимонова М.В., Шульга С.В., **МЕЖДУНАРОДНОЕ ПРАВО В СХЕМАХ И ТАБЛИЦАХ**, Учебное пособие, Москва 1997.
33. Панов В. П., **МЕЖДУНАРОДНОЕ ПРАВО**, Москва 1997.
34. Popescu Dumitra, Năstase Andrian, **DREPT INTERNAȚIONAL PUBLIC**, București 1997.
35. Popescu Dumitra, Năstase Adrian, Coman F., **DREPT INTERNAȚIONAL PUBLIC**, Casa de editură și presă “Șansa”, București 1994, revăzută și adăugită în 1997.
36. Preda-Mătășaru Aurel, **TRATAT DE DREPT INTERNAȚIONAL PUBLIC**, Ed. Lumina LEX, București 2002.
37. Rousseau Charle, **DROIT INTERNATIONAL**, 10-e ed., DALLOZ, 1984.
38. **TRATATE INTERNAȚIONALE**, Monitorul Oficial, Vol. 1-23.
39. Ушаков Н. А., **МЕЖДУНАРОДНОЕ ПРАВО**, Учебник, Юристъ, Москва 2003

3. Teze (reper de conținut):

1. Noțiuni generale de izvor al dreptului internațional

Termenul „izvor de drept” este utilizat în două accepțiuni: material și formal. În accepțiunea sa materială, izvorul presupune condițiile de viață a comunității materiale, cu alte cuvinte relațiile internaționale. Izvoarele formale reprezintă acele forme în care își găsesc reflectare normele de drept. Izvoarele formale reprezintă o categorie juridică și constituie obiectul de studiu a disciplinei drept internațional public.

La momentul de față nu există un act juridic care ar stabili lista izvoarelor de drept internațional și care le-ar defini. Este greșită opinia unui grup de autori, după care articolul 38 din Statutul Curții Internaționale de Justiție ar conține o astfel de listă. Or, articolul 38 nu prescrie lista exhaustivă a surselor de drept internațional public, ci doar indică sursele de care se conduce Curtea Internațională de Justiție în tranșarea unui litigiu.

În baza articolului 38 din Statutul CIJ : Curtea, care este obligată să soluționeze litigiile deferite ei în baza dreptului internațional, aplică:

- a) convențiile internaționale, atât generale cât și speciale, care stabilesc reguli recunoscute de statele în diferend;
- b) cutuma internațională, ca dovadă a practicii universale, recunoscută în calitate de normă juridică;
- c) principiile generale de drept, recunoscute de națiunile civilizate;
- d) cu rezerva indicată la articolul 59 (hotărîrea Curții este obligatorie doar pentru părțile în diferend și doar pentru cazul examinat) hotărîrile judecătorești și doctrina celor mai calificați specialiști în domeniul dreptului public a diferitor națiuni, în calitate de mijloace auxiliare de determinare a normelor juridice.

Alte posibile izvoare de drept internațional:

A. actele unilaterale ale statelor : legislațiile naționale, declarațiile oficiale ale șefilor de state și guverne, inclusiv în organele internaționale și delegațiile la conferințele internaționale, declarațiile comune ale șefilor de state, de exemplu comunicatele privind totalurile negocierilor.

B. actele conferințelor și organizațiilor internaționale.

2. Izvoarele principale ale dreptului internațional

TRATATUL INTERNAȚIONAL

Conform articolului 2 din Convenția de la Viena cu privire la dreptul tratatelor din anul 1969 prin tratate internațional subînțelegem : « un acord

internațional, încheiat între state în forma scrisă și reglementat de dreptul internațional, indiferent de faptul dacă se află într-unul sau mai multe documente legate între ele, precum și indiferent de denumirea sa particulară ».

CUTUMA INTERNAȚIONALĂ

Cutuma internațională poate fi definită drept o regulă de conduită aplicată în mod repetat timp îndelungat în situații analogice, care este recunoscută și respectată de subiecții dreptului internațional în practica lor internațională în calitate de normă de drept internațional.

Din definiția propusă rezută trăsăturile caracteristice ale cutumei internaționale :

- aplicabilitate timp îndelungat
- aplicabilitate în situații analogice
- existența acordului subiecților de drept internațional pentru recunoașterea acestei reguli în calitate de normă cutumiară internațională.

Timpul necesar pentru formarea cutumei...

Mijloace de determinare a existenței cutumei:

1. hotărâri a instanțelor judecătorești
2. doctrina
3. hotărârile organizațiilor internaționale și conferințelor internaționale
4. actele unilaterale ale statelor
5. declarațiile oficiale ale șefilor de state și guverne, a altor reprezentanți, inclusiv în organele internaționale și delegațiilor la conferințelor internaționale
6. declarațiile comune a statelor (comunicatele privind rezultatele negocierilor)

La fel, la izvoare principale vom referi și principiile generale de drept. Care reprezintă principii comune pentru dreptul intern și dreptul internațional. Ele nu au caracter juridic deoarece nu pot exista norme comune pentru aceste sisteme de drept. Din ele fac parte regulile tehnicii juridice:

Lex specialis derogat generalis

Lex posteriori derogat priori

3. Sursele subsidiare ale dreptului internațional

Articolul 38 din Statutul CIJ indică în calitate de norme auxiliare de drept internațional public :

A. hotărârile judecătorești

B. doctrina celor mai calificați specialiști în dreptul internațional.

A. În categoria hotărârilor judecătorești intră hotărârile Curții Internaționale de Justiție, hotărârile altor organe judecătorești și arbitraje.

De exemplu, hotărârea Curții Internaționale de Justiție pe marginea diferendului anglo-norvegian privind pescuitul din anul 1951 care conținea în special determinarea normei cutumiare în conformitate cu care statele riverane puteau folosi în calitate de metodă pentru determinarea lățimii mării teritoriale – metoda liniilor drepte.

Totodată hotărârile susnumite nu reprezintă izvoare de drept internațional nu reprezintă izvoare de drept internațional din următoarele considerente :

1. Curțile internaționale în baza actelor sale constitutive nu sînt împuternicite să creeze norme de drept internațional. (Instanța de judecată nu crează norma nouă, ci o aplică pe cea existentă).

2. Hotărârile judecătorești în dreptul internațional nu au caracterul de precedent și prezintă prin sine doar acte de aplicare a normelor internaționale în cazuri concrete. Hotărîrea instanței de judecată este obligatorie, însă nu poate servi drept fundament pentru pronunțarea unei hotărîri analogice pe un caz cu conținut asemănător, deși fără îndoială, este luată în considerare de către părți și Curte. Suplimentar, în baza articolului 59 din Statutul CIJ : « hotărîrea Curții Internaționale de Justiție este obligatorie doar pentru părțile în litigiu și numai pentru diferendul examinat ».

3. Pronunțînd hotărîrea pe marginea unui caz concret, Curtea participă în relațiile internaționale în calitate de subiect unic. Voința Curții nu este racordată cu oricare altă voință și statele nu atribuie hotărîrii forța juridică a normei de drept internațional.

B. În lucrările savanților notorii în domeniul dreptului internațional erau deseori recunoscute drept izvoare de drept. Astăzi, însă doctrina reprezintă punctele de vedere a specialiștilor cu privire la problemele dreptului internațional și au importanță pentru interpretarea normelor de drept internațional și perfecționarea lor ulterioară.

Statele, în calitatea lor de subiecte principale de drept internațional niciodată în acțiunile lor nu se vor conduce de hotărârile judecătorești și cu atît mai mult de doctrina celor mai versați savanți în domeniu. Actele susmenționate pot servi doar ca mijloace auxiliare pentru determinarea pozițiilor concrete ale subiecților de drept internațional la aplicarea normelor de drept internațional. [Becheașev]

4. Codificarea dreptului internațional

Codificarea presupune procesul de sistematizare oficială a normelor convenționale și cutumiare de drept internațional de către subiectele de drept internațional în cadrul conferințelor diplomatice internaționale sau în cadrul organizațiilor interguvernamentale cu scopul:

1. de a transforma normele cutumiare în norme convenționale și includerea lor în cuprinsul tratatelor internaționale;
2. de a elabora noi norme de drept internațional, necesitatea căror este dictată de dezvoltarea tehnico-științifică din ultimele decenii;
3. de a revizui și explica normele de drept internațional cu excluderea normelor căzute în desuetudine, și respectiv, cu scopul de a le înlocui cu norme noi.

Codificarea poate fi de două tipuri:

A. Codificarea oficială – realizată de Comisia Organizației Națiunilor Unite privind Dreptul Internațional, fondată în anul 1947, compusă din 34 membri aleși pentru 5 ani.

B. Codificarea neoficială – realizată de către doctrinari, colective de doctrinari, institute naționale. De exemplu: Asociația de Drept Internațional, Institutul de Drept Internațional fondate în anul 1873 la Londra și Bruxelles.

De procesul de codificare este strâns legată dezvoltarea progresivă a dreptului internațional public, ce presupune înnoirea și elaborarea noilor norme de drept internațional public.